

„RADIKALSKI GLASNIK“, št. 4. Službena obvestila Nar. rad. stranke za Slovenijo.

Zdravom politikom — boljoj budućnosti.

O strankama.

Kod nas »prečana« pojavila se je jedna pojava u našem političkom životu, koju nije opaziti nikde u svetu, — to je pojava »vanstrančara«, »nadstrančara« ili »nestrančara«. Sve su to neuspeli pokušaji nekih novih političkih grupacija, koje ne bi smele da prime karakter običnih stranaka, nego koji bi nekim vanstrančarima i nadstrančarima organiziranim (organizacijama ljudi dobre volje, »poštenih ljudi«, »izpravnih patriota«, »čistih Jugoslovena« i slično) rukovodili našom politikom, dakle koji bi vršili posao pravih političkih stranaka! I tako smo imali još nešto što je dizorijentalo naše ljude u politici. Dobili smo, na taj način, »organizacije neorganizirane«, »nepolitičke političke stranke«, »organizacije neopredeljenih« itd., — sve samo smešne, ake ne i tražične, stvari za pravi politički život.

Organizovanje ljudi, društva, na stranačkoj bazi, to je sasna prirodna pojava i potreba; to je čisto posledica ljudske prirode i slobode mišljenja. Samo neupućeni i naivni ljudi misle, da je stranačko organizovanje ljudi plod nesloge, nesvesti, svadje i podvojenosti, ali svaka zna da to nije tako.

Od kad postoji svet, tako da kažemo, postoji i podvojenost mišljenja. O jednom istom predmetu i sama dva čoveka različito misle. Podpuno je razumljivo dakle, da je teško naći jednakost mišljenja kod više ljudi, a pogotovo je to teško da nadjemu u jednoj čitavoj grupi predmeta i pitanja. Ta nejednakost mišljenja ne samo što nije ružna, nego je, naprotiv, jedna vrlo lepa stvar; stvar koja daje neku osobitu lepotu svim stvarima u svetu i životu u opšte.

Fakat je, da se ta podvojenost mišljenja opaža svugde, u svakoj pojavi kulturnog života. Umetnosti, književnosti, filozofiji, ekonomiji, politici, i u opšte, svagde i svuda opažamo tu podvojenost mišljenja. U politici, t. j. u stvaranju za javne poslove, ili uprave državnim ili društvenim organizmom, ta se je podvojenost pojavila, u glavnom, na dva različita načina, između kojih imade mnogo viših i manjih nijansa. U starije doba društvo se je delilo na kaste, na društvene redove. Tako vidimo kod starih Egipćana, Asiraca i Babilonaca kako se društvo deli na sveštenički, slobodni, plemićki i plebejski red, i na robove. U novije doba, kad se civilizovanost i kultura počela da razvija i napreduje, malo po malo, uklonilo se je, ili nastojalo se je da ukloni, deljenje društva na kaste, i društvo se je počelo da deli po strankama. Tako vidimo kako veći kod starih Grka i Rimljana počinju stranačka grupisanja. Ali ne samo u ljudskom društvu, nego u celoj prirodi mi ćemo svugde da nadjemu takovu podvojenost.

Dakle, organizovanje ljudi na stranačkoj bazi je jedna sasna prirodna pojava, a osobito u parlamentarnim državama, gde se prosto ne da ni zamisliti pravi politički život bez stranačkog grupisanja. Tko propoveda, da su stranke štetne same kao takove, i ne samo to, nego da su prava nesreća i propast za državu, da ih treba eliminirati; ili tko propoveda »vanstrančarstvo« ili nešto slično, taj živi van realnosti i van života; taj ne vodi računa o realnim stvarima, o ljudima koji misle i osećaju.

Ti ljudi, koji misle da mogu spasiti i urediti državu i društvo bez političkih stranaka, grdno se varaju; oni su pravi politički naivnici. Oni žele i rade da se nekako nametnu svim strankama. Razume se, to bi oni mogli da učine samo i jedino onda kad bi i oni postali u pravom smislu politička stranka, i to bolja od svih postojećih stranaka, koja će imati jednu jasnu ideologiju, jedan jasan i precizan program rada, i što je vrlo važno, koja će imati vredne i sposobne ljude; ljude koji će taj program da izvode i vrše.

Stranke nisu ništa irealno. To su organizovane mase naroda; one su realni predstavnici naroda. Više ljudi, koji jednako misle kako treba da se upravlja državom, kako da se za narod stara, kakog oblika da bude država, kako da se vode državne finansije itd., čine jednu političku stranku. One stranke koje su duže vremena upravljale državom, steknu stanovito iskustvo, i te stranke znadu najbolje kako da se rešavaju svi politički problemi, i zato im narod veruje, i kad treba glasa im poverenje. Te stranke organizuju narod i politički ga vaspitaju, uče ga kako treba da uredi razne političke probleme u svom kraju itd. Sve to treba da bude u nekom međusobnom skladu i harmoniji. Ako narod ne veruje jednoj stranci on će da uđe u drugu, i da od ove traži ono što mu prva ne može da daje.

Ako netko hoće da dodje na upravu državnu, da državu uredi, da vodi drugičiju politiku, taj ludo radi ako govori u opšte protiv političkom sistemu na osnovi stranačkoj, a osobito kad za sada nemamo drugačijeg boljeg sistema. Podpuno razumem onoga koji vodi borbu proti nevaljanim strankama, protiv raznim koterijama i strankama koje nemadu svoj »raison d'etre«, ili koji vode borbu protiv partizanstva (kao bolesti jedne stranke), ali ne razumem onoga koji traži ukinuće stranaka. Sigurno je, da ti i takovi ljudi neće uspeti, jer je to po sebi vrlo slabo sredstvo za postignuće političke moći.

Posebi se razume, da stranačko grupisanje ima, i treba da ima, svoje zakone i svoje granice. Ono je opravdano samo tada kad se ono vrši na temelju osnovnih načela, i kad se bavi svim poslovima javnog života. Takove, ali samo takove, stranke su prava sreća i spas za državu, društvo i narod.

Stranke, koje se ne organizuju oko velikih načela, već oko osoba, — to su koterije; stranke, koje se organizuju na osnovi vere, — to su sekte; stranke, koje se organizuju da brane interese pojedinih redova i staleža, — to su kaste, a ne prave političke stranke u modernom smislu te reči.

Politička stranka u modernom smislu treba, da se bazira na rešavanju velikih državnih problema; u svoj program ona treba da obuhvati sva pitanja kojim se jedna moderna država treba da brine. Ako to nije slučaj, tada mi nemožemo da govorimo o jednoj pravoj stranci, već o grupisanju ograničenih ciljeva, o klikama.

Kulturni narodi i velike moderne države imadu svega 2 do 3 stranke. Američke države imadu demokratsku i republikansku stranku; Angleska imadu, u glavnom, konservativnu i liberalnu stranku, na koje se stranke od nekoliko vekova deli narod Velike Britanije. Sem toga, treba naglasiti, da se te stranke međusobno mnogo ne razlikuju u načelima i programima, jer obe imadu skoro iste ciljeve. Ove se stranke razlikuju samo po taktici i vodjama, te po međusobnom razmeru većine i opozicije. Jedna stranka vlada, a druga vrši narodnu kontrolu i vodi kritiku. Razume se, da se na taj način u tim zemljama politika i parlamentarizam razvija normalno i pravilno.

A kakove su prilike kod nas? — Kod nas svaki čovek, svaki i osrednji novinar, hteo bi da tvori svoju posebnu partiju. Pre izbora 18. marta ove godine mi smo imali jedno 12 do 13 stranaka, a za vreme izbora imali smo, mi manje ni više, nego samo 48 stranaka, dotično listina, koje su svaka za sebe izradile i svoj poseban program. Iza izbora, — hvala novom izbornom redu, koji kao i u opšte svi izborni zakoni i redovi imade svoje mane i vrline, — izčezle su mnoge stranke, i nadati se je, da će to da bude dobra lekcija za budućnost. Narod treba da se organizuje u velike i prave političke stranke, da tu izrazi svoje želje, da tu vodi borbu za postignuće onoga što traži, i da tako radi za napredak i boljitak društva i države.

Nikad nije dovoljno da naglasimo kako je neobhodno potrebno da se politički opredelimo, da se organizujemo u političke stranke. Stranačke organizacije treba da budu naše političke škole. Ali mi nismo bili slepi pristaše, nego mi moramo biti pravi radnici u tim strankama. Jedan svestan pristaša bilo koje stranke treba da budno prati rad svoje stranke, da pazi i gleda da stranačko vodstvo tačno izvršava program stranačkog rada, na temelju kojega je on njemu izglasao poverenje; svaki pristaša treba da pazi da rad vodstva uvek bude u skladu sa osnovnim načelima stranke itd. Na taj način svi se učimo politici, probavamo svoje sile i sposobnosti i tako, ako što i kako možemo i znamo, stranka nas u potrebi za izvodjenje svoje politike.

Treba da imamo na umu koliko će narodnih poslanika i prestavnika trebati za opštinske, srezke i oblasne skupštine, te za glavnu narodnu skupštinu. Kako će se svi ti narodni predstavnici da ponašaju i da rade u tim skupštinama ako jih pre netko ne nauči kako će da se tu ponaša itd.? Dakle, imperativno nam se nameće da se stranački opredelimo i organizujemo ako hoćemo, da uživamo plodove političkih sloboda, koje smo oslobdjenjem i ujedinjenjem postigli, i koje su nam zajamčene u našem Vidovdanskom Ustavu, pa ma koliko on imao mana i nedostataka.

Mi ne zahtevamo, da se svi organizuju u jednu, na primer, u našu radi-

kalnu stranku, nego mi zahtevamo da se svi politički opredele i organizuju u onu političku stranku koju drže za najbolju, čija načela i program u celini ili velikim delom usvajaju, ili barem onaj stanci čija su jim načela najbliža. I samoj stranci koja vlada potrebno je, da ima zdravu i dobru opoziciju. Opozicija vlada indirektno; opozicija pazi i gleda kako njoj protivnička stranka vrši svoju politiku, nadzire kako upravlja državom i vodi finansije, pravi joj opazke i tuži ju, ako u čemu pogreši itd. Na taj način opozicija pokazuje prednost svojih načela nad onim vladajuće stranke i više se puta dogodi da baš na taj način opozicija sruši vladu i povuče mase naroda za sobom.

Politički protivnici nesmudu da se međusobno mrze, da su jedan drugom nepristupačni i tolerantni, kako je to — na žalost — kod nas običaj; običaj koji dokazuje našu političku nezrelost i defektivnost. Ozbiljan politik treba da otvoreno i pred svakim brani svoja politička načela. Ako nam politički protivnik učini jednu pametnu opasku, mi ju treba da usvojimo i primimo, jer bi učinili ludo i nepametno ako bi ju odbili prosto iz razloga što ju je on učinio.

Jedino na taj način moguće je, da se razvije i kod nas pravi politički život. Takav život nama treba kao kora svagdanjeg hleba.

Ljubo D. Jurković.

NRS za narodno gospodarstvo.

Naša dežela je u prvi vrsti poljedelska in zato je treba posvećati posebno pozornost razvijanju in napredku poljedelstva in poljedelcev. Sedanja velika vojna je pokazala, kako je važno, ako ima država doma poljedelske pridelke in hrano za narod, in kako je potrebno za varnost in za moć države, da imamo svobodnega, premožnega in zavednega kmeta.

Treba je urediti in razviti poljedelski kredit pod najboljimi pogoji in po ceni, kakor tudi pomagati kmetško zadrukarstvo v vseh njegovih oblikah.

I.

Dobro moramo varovati prirodna bogastva naše domovine in surovine za industrijo, predvsem in v prvem redu moramo razvijati one vrste industrije, za katere imamo zadosti surovin doma. Skrbno moramo gojiti vse, kar krepi gospodarsko samostojnost države, kolikor mogoče moramo odstraniti vse, kar bi slabilo njeno gospodarsko samostojnost in bi jo vodilo v odvisnost od tužine.

Zaradi tega je treba skrbno gledati, da se vodi dobra trgovinska politika, ter da se dobro organizira in razvija ne samo produkcija, ampak tudi trgovina, zlasti s kmetijskimi pridelki, da bi korist od nadvišice produkcije ostala v domači zemlji in prinesla korist v prvi vrsti pridelovalcu in celemu narodu.

II.

Poleg poljedelstva in industrije smatra Narodna Radikalna Stranka, da je treba obrabiti posebno pozornost tudi rokodelstvu — obrtniki; kajti, čeprav je moderna tehnika jako omejila polje rokodelstva, vendar obstoji veliko vrst obrtni, kjer bo ročno delo tudi poleg moderne tehnike obdržalo svojo vrednost in moderna tehnika mu velikokrat celo pomaga, da se obdrži.

Tudi tukaj je treba gojiti in razvijati zadrukarstvo in skrbeti za cenjeni kredit dalje je treba pomagati obrtnikom na deželi, ki se obenem pečajo s poljedelstvom. A tam, kjer bi se ročno delo ne moglo prilagoditi sodobni tehniki, treba je obrtnikom pomagati, da se izvrši prehod v drugo vrsto dela in da ne padejo v revščino in ne propadejo.

III.

S takim delovanjem se bo naša zemlja tudi finacijsko okreplila in dvignila, ter bo zamogla nositi bremena, ki so potrebna, da se država ohrani in napreduje, ter razvija na gospodarskem in na prosvetnem polju.

Po kakšnih načelih je treba urediti narodne in državne finance, se zamore Narodna Radikalna Stranka po pravici sledovati na svojo pretelkost in na praktične uspehe, katere je v tem doslej v kraljevini Srbiji, katero je narodna leta 1903, na pragu hankrotstva in katero je v teku od ne čisto 10 let pripravila najprej za balkansko, potem na še za prošlo veliko svetovno vojno, ki je prinesla našemu narodu svobodo in zedinjenje.

Zemljo je treba gospodarsko okrepiti in je narediti sposobno, da zamore nositi finančna bremena, ta bremena je treba pravilno, pravično in razumno razdeliti po progresivnem načelu, varovati je treba gospodarsko silo naroda,

gojiti in varovati narodni kredit, ki se naslanja na javnost, red in razumno varčnost, v državnih financah z ene strani, in na gospodarsko moč in sposobnost zemlje z druge strani — to so po našem mišljenju temeljna načela dobre gospodarske, trgovinske in finančne politike.

Narodna Radikalna Stranka smatra isto tako, da spada v dobro gospodarsko politiko tudi varstvo in skrb in razvoj narodne delavne moči, in da je za to potrebno posvećati posebno pozornost ne samo, da se dvigajo tehnične delavne sile, nego tudi žive fizične sile naroda z dobro in smotreno državno zdravstveno politiko, od katere je odvisna bodočnost in sposobnost naroda za kulturno tekmovanje.

(Iz programa NRS.)

Agrarna reforma.

V naši novi državi smo se našli pred nekim velikim vprašanjem gospodarsko društvenega značaja, katero zahteva, da ga hitro in pametno in modro rešimo. To je v interesu našega zdravega in pravičnega gospodarskega razvoja kakor tudi v interesu notranjega reda, javne varnosti in pravnega razvoja. Mislimo na agrarno vprašanje. Obseg tega vprašanja zamore biti različen, odvisno od namena, ki se hoče doseči. To vprašanje zamore imeti tudi društveni značaj, reformo samega vprašanja lastnine zemlje, a zamore imeti tudi značaj osvobojenja zasebne lastnine zemlje od bremen in obveznosti feudalnega značaja in oddajanje zemlje onim siromašnim seljakom, ki je nimajo, ali jo imajo samo v majhni meri, da jim ne zadostuje za preživljanje.

Pri nas sta se na žalost, oba ta značaja pomešala, in pri reševanju tega vprašanja se je šlo po napačni poti. Še bolj je treba obžalovati, da se je pri tem gledalo s strankarskega stališča in se je vanj zanesel strankarsko politični element, kateri je, poleg elementa negotovosti in nerada pri reševanju tako važnega in kočljivega vprašanja, popolnoma zmedel njegovo pravilno in zdravo ureditev.

Po mišljenju Radikalne Stranke mora biti pri reševanju agrarnega vprašanja namen:

1. Osvobojenje seljaka od feudalnih bremen in seljaku je treba dati v lastnino ono zemljo, katero je obdeloval pod feudalnimi bremen in v feudalnih oblikah.

2. Dobrovoljcem je treba dati zemlje, toda samo resničnim dobrovoljcem, do katerih ima država svoje dolžnosti. In tako je treba dati zemlje revnim poljedelcem in rodbinam onih poljedelcev, ki so padli v vojni, ali pa postali nesposobni za delo, če nimajo zemlje, ali pa jo imajo samo zelo malo, da jim ne zadostuje za življenje. Pravico, da dobijo zemljo v tem obsegu, imajo tudi oni, ki bodo izgubili zemljo vsled izvršitve agrarne reforme pod točko 1, bodisi da jo izgube popolnoma ali pa v toliki meri, da im ne zadostuje za življenje.

3. To razdeljevanje zemlje, v kolikor se ne nanaša na točko 1, se mora vršiti v zvezi z notranjo kolonizacijo, v prvem redu in na prvem mestu tam, kjer je to za okrepitev našega narodnega elementa posebno potrebno, pri tem se mora paziti, da se naseljevanje vrši v večjih, strnjjenih skupinah po načrtu.

4. Najprej se ima razdeljevati državna in splošna narodna zemlja, a v kolikor bi je ne bilo dovolj, naj se razdeljuje tudi zasebna zemlja. Prevelika posestva naj se v tem oziru izenačujejo z državno zemljo.

5. Oni, ki dobijo zemljo, jo zamorejo prodati samo po predpisih postav.

6. Onim, katerim se zemlja vzame, bodisi vsled agrarne reforme, ali za druge državne potrebe, mora se dati odškodnina, katere veličino mora odrediti postava.

7. Država zamore s postavo določiti velikost posestva, preko katerega se zemlja ne sme kupovati ali prodati, to je, ne sme biti v privatni lastnini.

8. Odškodnino za odvzeto zemljo daje država.

9. Kmetje, odnosno vasi in občine, ki nimajo zadosti pašnikov in gozdov, morajo dobiti od državne, splošno narodne zemlje in šume, pri tem se razume tudi imovinska šuma in skupna zemlja.

10. Izvrševanje agrarne reforme se mora kar najhitreje postaviti na postavno podlago in zagotoviti, da se vrši nepristransko in pravilno. Kar najhitreje je treba to vzeti iz rok političnih oblasti in njenih organov, v kolikor niso postavljeni pod zanesljivo kontrolo sodnij.

(Iz programa NRS.)

Objave.

Csnovanje eksekutivnega radikalnega odbora za vso Slovenijo.

Iz seje Akcijskega odbora NRS z dne 6. novembra 1923.

Na prošnjo mnogih KRO in SRO je Akcijski odbor razpravljal na današnji seji o organizaciji stranke v Sloveniji. V praksi se je pokazalo, da ni mogoče da bi vspešno vodila dva okrožna radikalna odbora organizacijo stranke za vso Slovenijo, katere se od dne do dne bolj širi. Delokrog teh ORO je večji, kakor nikjer drugod v državi.

Na podlagi te konstatacije je Akcijski odbor odločil, da se osnujejo v smislu strankinih pravil okrožni radikalni odbori v mejah okrožnih sodišč. Vsi predsedniki in podpredsedniki srezkih radikalnih odborov v mejah enega okrožnega sodišča skupaj s predsednikom in podpredsednikom onega krajevnega radikalnega odbora, kjer je sedež okrožnega sodišča, tvorijo okrožni radikalni odbor.

Vsi okrožni radikalni odbori v Sloveniji ter mestni radikalni odbor v Ljubljani osnujejo po svojih delegatih skupni eksekutivni radikalni odbor (ERO) s sedežem v Ljubljani a kasneje ko se izvrši administrativna razdelitev Slovenije na mariborsko in ljubljansko oblast, naj se v vsaki oblasti osnuje ERO.

Za sedaj bo ljubljanski ERO, ki posluje za vso Slovenijo, imel svojo lastno pisarno, a stroške za to pisarno prevzame stranka sama, medtem ko vse ostale pisarne (KRO, SRO, ORO) vzdržujejo, odnosno strankine organizacije same iz svojih blagin.

ERO bode posredoval med glavnim odborom v Beogradu ter vsemi organizacijami v Sloveniji.

Pozivljajo se vsi predsedniki KRO onih krajev, kjer je sedež okrožnega sodišča, da v smislu strankinih statutih in navodil, katere je objavil »Radikalni Glasnik«, skličejo vse predsednike in podpredsednike in podpredsednike SRO v svojem področju ter da ustanovijo redni ORO. O tem naj obvestijo Akcijski odbor NRS v Ljubljani, kateri bo skrbel za osnovanje eksekutivnega odbora za vso Slovenijo.

Za Akcijski odbor NRS:

Dr. Niko Zupanič, l. r., predsednik.

Ljubo D. Jurković, l. r., sekretar.

Vsem članom!

Novo članske izkaznice (na zelenomodrem papirju z novo sliko našega šefa g. Nikole Pašiča) so že dotiskane. — Vse stare izkaznice se morajo zamenjati z novimi izkaznicami, ker se odslej stare izkaznice ne bodo več uvaževale.

Radi tega pozivljamo vse člane, da se vsakdo prijavi svojemu krajevnomu odboru, kateremu naj izroči staro in obenem zahteva novo izkaznico.

Novo izkaznice bodo dobili samo dotični krajevni odbori, ki so poslali Akcijskemu Odboru spisak članov in objavili konstituiranje odbora.

Vse izkaznice bodo numerirane in jih dobi vsak odbor samo toliko, kolikor jih dejansko potrebuje. Odbori morajo voditi natančno evidenco o članskih izkaznicah. Številka izkaznice vsakega člana mora biti zabeležena v spisku članov.

Tudi nove pristopnice so dotiskane ter naj se uporabljajo v smislu navodil priobčenih v »Radikalnem Glasniku«.

Dotiskane so tudi tiskovine za seznanjanje članov. Pozivljamo vse strankine organizacije, da takoj zahtevajo potrebno število tiskovin.

Stroške za te tiskovine bodo morali poravnati odnosi odbori.

Da se poravnajo visoki tiskarski stroški, določila se je sledeča cena: Pristopnicam (izjavam) 0.25 Din. Imenikom članov 0.50 Din. Članskim izkaznicam (legitimacijam) 2.50 Din.

Apeliramo na vse naše člane, da tudi dejansko pokažejo, da so si svesti svojih moralnih in materijalnih dolžnosti napram stranki.

Vsem tajnikom strankinih organizacij

najtopleje priporočamo, da pri izpolnjevanju ter izdajanju članskih izkaznic (legitimacij) previdno postopajo. — Vsaka članska legitimacija nosi na prvi strani splošno tekočo številko Akcijskega odbora NRS v Ljubljani in na drugi strani zaporedno številko seznama izdanih novih izkaznic dotične krajevnice organizacije. — Vsaka članska izkaznica mora biti lastnoročno podpisana od člana, na katerega se glasi ter mora nositi na prvi strani žig Akcijskega odbora NRS v Ljubljani, a na drugi strani

Zig odnosne krajevne organizacije. Ime in prilike člana, kateremu se izda izkaznica, bodi čitljiv! Izkaznice morata podpisati predsednik in tajnik! Za vsako člansko izkaznico naj pobere znesek od 2.50 Din. Naj se pri izdavanju izkaznic apelira na gmotno dobrostoječe člane, da naj z večjim prispevkom pripomorejo, da se kompenzirajo izdatki brezplačnih izkaznic za revnejše člane.

Za izdane izkaznice nabrani prispevki naj se pošljejo pisarni Akcijskega odbora NRS v Ljubljani, Wolfova ul. 1.

Širite radikalni tisk!

Na »Jutranje Novosti«, ki prinašajo v rubriki »Radikalni Glasnik« službene vesti in objave vseh organizacij NRS v Sloveniji, bi morali biti naročeni vsi naši člani. Stavljajo se vsem strankinim organizacijam v dolžnost, da se pobri-gajo za širjenje našega lista.

V vseh kavarnah, čitalnicah, društvih in brivnicah naj naši člani zahtevajo »Jutranje Novosti«.

Z širjenjem našega tiska se širijo naše ideje ter se deluje za dobrobit naroda in države! V vsakem krajevnem odboru naj se ustanovi propagandna sekcija, ki naj se briga za širjenje našega tiska. Te sekcije bi nabirale tudi naročnino za »Jutranje Novosti« ter bi

se v tem slučaju pripisani dobiček od nabiranja naročnine vložil v blagajno odnosnega odbora.

Širite naš tisk, ki vsakomur zraven tega ostalega, nudi zabavno čtivo in prinaša občji pregled razvoja vseh kulturnih, nacionalnih in znanstvenih vprašanj.

Podpirajte naš tisk!

Apeliramo na vse naše trgovce in industrijce, da objavljajo vse svoje inserate v »Jutranjih Novostih«, ki se od dne do dne vedno bolj širijo ter pridobivajo vedno večji ugled.

S pomočjo obširne in velike organizacije naše stranke čitajo se »Jutranje Novosti« v vseh krajih naše kraljevine in reditega imajo inserati v našem listu prednost pred vsemi drugimi časopisi v Sloveniji.

Razen tega, da je v interesu trgovskih in industrijskih podjetij, se z inseriranjem v našem listu podpira naš tisk, kar je največja dolžnost vsakega našega člana.

Vsem!

Vsi dopisi naj se pošiljajo na sledeči naslov: Akcijski odbor NRS v Ljubljani (poštni predal 106, glavna pošta).

Navodila za organizacijo okrožnih radikalnih odborov.

Vsak okrog ima svoj okrožni odbor, ki obsega vse srece enega volilnega okrožja.

Okrožne odbore ne volijo okrožni zbori. Okrožni odbori se konstituirajo iz:

a) predsednika in podpredsednika srezkih odborov dotičnega volilnega okrožja,

b) predsednika in podpredsednika krajevnega odbora mesta, v katerem je sedež okrožnega odbora ter

c) narodnih poslancev radikalne stranke dotičnega okrožja.

Sedež okrožnega odbora je okrožno mesto ali kraj, katerega določi okrožni odbor. Okrožni odbor se konstituira takole:

Predsednik krajevnega odbora onega mesta, katero je sedež okrožnega odbora, povabi vse zgoraj omenjene člane okrožnega odbora na prvo sejo. Na tej seji izvoli okrožni odbor iz svoje srede:

- a) predsednika,
- b) dva podpredsednika,
- c) tajnika in
- d) blagajnika.

To konstituiranje se protokolarično zabeleži v knjigi za zapisnika sej in zborov O. O. Ta zapisnik podpisajo vsi navzoči člani. Prepis tega zapisnika se takoj odpošlje glavnemu odboru v Beogradu ter se objavi potom strankinega glavnega organa.

Sejo okrožnega odbora odvarja sklicatelj, ki jo vodi, dokler se ne osnuje okrožni odbor, na kar izroči vodstvo predsedniku okrožnega odbora.

Okrožni odbor izvoli iz svoje srede vsako četrto leto člana za Glavni odbor v Beogradu, kateri fungira kot referent dotičnega okrožja.

Volitev okrožnega odbora se vrši vsako četrto leto po izvolitvi vseh srezkih odborov dotičnega okrožja.

Se pred sejo si mora okrožni odbor preskrbeti sledeče:

- a) Knjigo za zapisnike sej ter zborov O. O.
- b) knjigo za seznam članov vsega okrožja,
- c) knjigo za seznam vseh krajevnih in srezkih odborov,
- d) knjigo za strankino blagajno O. O.
- e) knjigo za sprejeto in oddano pošto.

Blagajnik vodi blagajniško knjigo, a tajnik O. O. vodi vse ostale knjige, dopisovanje in arhiv O. O.

Poslovanje okrožnih odborov.

Okrožni odbor odgovarja za svoje delovanje samo glavnemu odboru. —

Okrožni odbor ima svoje seje dvakrat na leto, po potrebi tudi večkrat.

Seje O. O. sklicujeta predsednik in tajnik vsaj pet dni pred napovedjo seje in sicer s pismenim vabilom, v katerem mora biti naveden dnevni red. Vsak član O. O. mora pravočasno javiti predsedniku, da-li se more ali ne more udeležiti seje.

Seje so sklepne, če je navzoča večina članov. Sklepa se z večino prisotnih članov. V slučaju jednake razdelitve odloča predsednik. —

Smatra se, da se s sklepi O. O. strinjajo tudi vsi oni člani, kateri se niso udeležili seje. —

Sklepi se morajo točno zabeležiti v zapisniku seje, katerega podpisajo vsi navzoči člani. — V zapisnik se zabeleži tudi vsi oni člani, ki se seje niso udeležili.

Vse sklepe je dostaviti v prepisu glavnemu odboru.

Posli okrožnega odbora so:

a) posreduje med glavnim odborom srezkimi in krajevnimi odbori;

b) nadzoruje poslovanje srezkih odborov;

c) izdaja srezkim odborom naredbe ter navodila v smislu naredb glavnega odbora; —

d) voli za glavni odbor člana, ki zastopajo vse okrožje;

e) sklicuje okrožne zbere in konference ter jim določa dnevni red;

f) določi število kandidatov za narodne poslance v srezih;

g) sporazumno z glavnim odborom pripravi kandidaturno nosilca liste za kandidatsko listo poslancev v okrožju, določi v tej listi mesta na srezkih zborih predlaganih kandidatov ter predloži okrožni konferenci v rešitev;

h) izvršuje sklepe okrožnih konferenc in zborov;

i) izdaja oglase radikalom v okrožju ter jih seznanja z važnimi naredbami glavnega odbora ter z sklepi okrožnih konferenc in zborov;

j) skrbi za dohodke svoje blagajne;

k) pošlje koncem leta glavnemu odboru poročilo o stanju stranke v okrožju kakor tudi o stanju vseh strankinih blagajn v okrožju. —

Okrožni zbori.

Okrožni odbor sklicuje okrožne zbere samo radi kandidature poslancev za Narodno skupščino, a to samo v slučaju, ako se enemu volilnemu okrožju razen srezov, kateri imajo po volilnem zakonu pravico, da volijo poslance pod splošnimi pogoji, doda še kateri drugi volilni srez. Dnevni red teh zborov določi okrožni odbor. —

Na okrožnem zboru morejo sodelovati vsi člani stranke dotičnega volilnega okrožja. — Kraj zborovanja določi okrožni odbor.

Če se vrši okrožni zbor radi kandidature narodnih poslancev, ni treba v isto svrhu srezkega zboru.

Okrožni zbor odvarja predsednik okrožnega odbora, ki naznani dnevni red zboru. Dnevnega reda se ne sme izpremeniti, pač pa se more dopolniti s kako novo točko, ako to zahteva in sklene zbor.

Čim se reši vprašanje dnevnega reda, se prično volitve predsedništva zboru, katero tvorijo: a) predsednik, b) dva podpredsednika, c) tajnik in d) trije overovateljji zapisnika.

Nato prevzame vodstvo zboru izbrani predsednik ter se preide na zborovanje po določenem dnevnem redu. —

Na zboru se sklepa z večino navzočih članov v slučaju, da se ne more sklepati z vsklikom. Ako pa predsednik ne more ustanoviti na kateri strani je večina, pozove navzoče člane, da se razdelijo na dve strani in tako ugotovi večino. Sklepom večine zboru se morajo vsi brezpogojno pokoriti. —

Vsakega, kateri bi motil zborovanje, bodisi s kričanjem bodisi z razžaljenjem predsednika zboru ali katerega drugega člana zboru, mora predsednik odstraniti. V tem slučaju predlaga dotičnemu krajevnemu odboru, njegovo izključitev iz stranke.

O delovanju okrožnega zboru se vodi zapisnik, katerega podpisuje predsedstvo zboru ter trije overovateljji zapisnika.

Vse sklepe okrožnega zboru morajo okrožni odbori javiti glavnemu odboru.

Vsem sklepom okrožnega zboru se morajo pokoriti vsi radikali dotičnega okrožja. Sklepi se morajo objaviti v glavnem organu stranke ter s poseb-

nim oglasom na radikale dotičnega okrožja.

Okrožne konference.

V vsakem volilnem okrožju se vrše okrožne konference, ki se sklicujejo po naredbi glavnega odbora, radi določitve kandidatskih list za volitve narodnih poslancev ali kadar se zdi to okrožnemu odboru potrebno.

Konference sklicuje okrožni odbor z posebnim pismenim vabilom, na katerem mora biti označen dnevni red konference, ki se vrši v sedežu okrožnega odbora.

Okrožnim konferencam smejo prisostvovati:

a) vsi predsedniki in podpredsedniki krajevnih odborov dotičnega volilnega okrožja;

b) vsi člani okrožnega odbora;

c) vsi narodni poslanci dotičnega volilnega okrožja;

d) zastopnik glavnega odbora ako bode za to določen.

Okrožne konference odvarja in vodi predsedstvo okrožnega odbora. Dnevni red določuje okrožni odbor, a o drugih vprašanjih, katera niso na dnevnem redu, sme se odločevati samo v slučaju, ako to zahteva najmanje dvajsetorica članov konference. Konferenca mora izbrati tri overovateljje zapisnika.

Razen omenjenih ne sme nihče prisostvovati okrožnim konferencam.

O vsaki točki določenega dnevnega reda okrožnih konferenc se sklepa z večino navzočih članov, a konferenca je sklepna ako na nji prisostvuje večina članov. Sklepa se z vstajanjem in sedanjem ali pa poimenski, kadar se to predsedniku zdi potrebno.

Smatra se, da se strinjajo s sklepi konference tudi vsi oni člani, kateri se niso udeležili seje. — Sklepom večine konference se morajo pokoriti vsi člani konference ter vsi člani stranke v okrožju.

O delu okrožnih konferenc se vodi vedno zapisnik, katerega podpisuje predsedstvo okrožnega odbora, ki predseduje konferenci, ter trije overovateljji zapisnika, ki jih je izbrala konferenca.

Sklepi konference se javljajo glavnemu odboru, a potem organa stranke in posebnimi razglasi tudi vsem radikalom dotičnega okrožja. —

Kako se sestavljajo kandidatske liste določujejo strankini statuti in po njih se mora ravnati konferenca. —

Konferenca nalaga okrožnemu odboru, da izvrši vse sklepe konference, da priobči vsem članom stranke kandidatske liste s posebnimi oglasi, s katerimi se pozivlje člane, da se udeležijo volitev ter glasujejo za radikalne kandidate. Ravnatoko je dolžnost okr. odbora, da predloži pravilno kandidatsko listo sodniji v potrdilo.

Noben član radikalne stranke ne sme predložiti kandidatskih list za volitve brez znanja okrožne konference, odnosno krajevnega ali okrožnega zboru, ali pristopiti kakih drugi listi, katero ni predložila okrožna konferenca, odnosno krajevni ali okrožni zbor. Vse one člane, kateri se temu ne pokorijo, mora glavni odbor izključiti iz stranke, po tem ko je bil o tem obveščen ali pa na temelju predloga okrožnega, odnosno krajevnega odbora. Izključitev se mora objaviti v glavnem organu stranke, tako listo pa se proglasi za neveljavno.

Blagajna Okrožnega odbora.

Blagajna okrožnega odbora sprejema dohodke:

a) od vseh krajevnih odborov tretjino polovice dohodkov krajevnega odbora,

b) od zabav in predavanj, katera prireja okrožni odbor; ter

c) od časopisov in knjig, katere izdaja okrožni odbor.

Blagajna okrožnega odbora pošlje prvega januarja vsakega leta glavnemu odboru eno tretjino svoje gotovine za fond, s katerim se bode zgradil v Beogradu Radikalni dom.

Tudi okrožni odbor priredi vsako leto zabavo v prid svoji blagajni.

O tem, kako naj se porablja denar blagajne okrožnega odbora odločuje vedno okrožni odbor.

Blagajnik okrožnega odbora predloži koncem vsakega leta poročilo o stanju blagajne okrožnemu odboru, kateri mu za redno poslovanje izreče absolutorij. —

Pregled blagajne ter postopanje z nevestnimi blagajniki je jednako kakor pri vseh strankinih organizacijah.

Pokret NRS.

Nar. rad. klub Slovencev v Beogradu.

Sporazumno z Glavnim odborom narodno radikalne stranke v Beogradu ter z ozirom na neobhodno potrebo se je osnoval v Beogradu Narodni radikalni klub Slovencev, ki ima namen:

1. Med beograjskimi Slovenci zbirati pristaše Narodne radikalne stranke ter jih vpisovati v tukajšnje mestne organizacije.

2. Svojin pristašem, ki se osebno obrnejo v Beograd, dati potrebna pojasnila ter se sploh zavzemati, da se

prošnje in zadeve članov iz Slovenije hitro in po možnosti ugodno reševajo.

3. Tukajšnjim interesom dati potrebne informacije o prilikah v Sloveniji.

4. V slučaju potrebe prožiti svojim pristašem trenutno gmotno pomoč.

Za predsednika kluba izbran je dr. Janko Šuman, predsednik Uprave za zaščito industrijske lastnine, za tajnika pa dr. Joža Ravnik, odvjetnik v Beogradu.

Vse dopise je pošiljati na naslov društvenega tajnika, Beograd, Skopljanska ulica 3-III, kjer je začasno tudi sedež kluba.

Zbor stud. kluba „Slovenski Jug“ v Ljubljani.

V četrtek, dne 8. novembra t. l. se je vršil konstituirajoči zbor studentskega radikalnega kluba »Slovenski Jug«, katerega je otvoril predsednik Prpravljalnega odbora tovariš Ljubo D. Jurković, kateri je objasnili svrhu in nalogo kluba, tolmačili idejo radikalizma in njegovo praktično izvedbo v našem narodu.

Na zboru so bili enoglasno sprejeti statuti in odredbe kluba, ter je bil izvoljen sledeči upravni odbor:

Rudolf Turk, stud. jur., predsednik.

Dušan Fiklič, stud. chem., podpredsednik;

Miroslav Vedenik, cand. ing., sekretar I.;

Branko Vučkmanović, stud. ing., sekretar II.;

Milovan Poropat, stud. geod.; sekretar III.;

Vilko Vujučić, knjižničar.

Kajočan Favičević, stud. tech., blagajnik;

V nadzorni odbor so izvoljeni: Ljuba D. Jurković, stud. arhlt., predsednik;

Ljuba Pavasović, stud. ing. mont. Ferdinand Perhaj, stud. jur.

Na zboru je v znak spoštovanja in pietete držal tovariš Jurković kratek komemorativni govor o blagopokojnem radikalnem prvaku Stojanu Protiću, o njegovih zaslugah za stranko in državo. Svoj govor je končal z vsklikom »slava!«, kateremu se je zbor pridružil.

V imenu nove uprave kluba se je tovariš Hinič zahvalil zboru ter priporoča delovanje in kolegijalnost. Ves zbor je trajal čez 2 uri. Debate so bile nad vse srčne in prijateljske. Upanje je, da bo ta novi slovenski studentski radikalni klub rekrutiral veliko število mladih radikalov, kateri bodo s širjenjem radikalnih načel dali novo smer celokupnemu življenju Slovenije osobito razvoju njenega političnega življenja.

Novemu klubu želimo mnogo uspeha v svojem delovanju.

Ljubijanski ORO.

— Kostanjevica, 2. nov. se je ustanovil tukaj krajevni odbor NRS pod predsedstvom g. Janka Jenka, kar naj bo dokaz, da se ne boje vsi Kostanjovčani hujšanja raznih esesalarjev in samostoježev, ampak da dokažemo tudi mi, da nismo vsi Slovenci naši vladi nasprotni, ampak samo nekateri, ki sploh niso in ne bodo zadovoljni z nobeno vlado drugače kakor če bodo vsi ministri! Seveda je nekaterim hudo misliti na to, da bodo morali zapustiti svoje funkcije ob prenehanju njihovih strankic, vendar bodo tudi ti prišli do prepričanja, da je za Slovence najbolje, da začnemo delati enkrat z vladno stranko, ki edina nam lahko pomaga, in ne nasprotujemo vsak v svoji strankici vladnemu obstoju samo radi tega, ker je vlada v Beogradu in ker so v Beogradu naši bratje Srbi! Seveda, če bi

užasima, koje je Sv. Jovan video, na jednom vidu na nebu:

»veliku crvenu azdaku, koja imaše sedam glava, i deset rogova; i na glavama njezinim sedam kruna. — I rjez njezin odvnuče trećinu zvezjeda beskiseh, i bací ih na zemlju.«

(Apokalipsa Sv. Jovana Bogoslova, Glava XII. 3. po prevodu Vuka Karadžića.)

Ta ga je slika frapirala i bacila ga u doboke misli... Eto, eto! — Za tu bezplatnu reklamu g. K....ca, treba da mu izradim jedan takav orden, a ne onako mizeran kako mu ga je izradio g. J.....ć, on zaslužuje orden sa sedam glava, sedam vatrenih oštarih jezika, i deset rogova, i sa sedam kruna na glavama njezinim...

Sutradan je g. inžinir bio u baru sve do 6 časova u jutro, gde je reševao razna »nacionalna« pitanja!

G. K....c je zapravo

»zvljer koja bješe i nije, i ona je osmi, i jest od sedmice i u propast jela«

(Apokalipsa Sv. Jovana, gl. XVII. 11.)

Amin!

—oJ—

bili v Beogradu Kitajci, bi pa čez Kitajce zmerjali, ker so ti ljudje samo za kritiko, ne pa tudi zmorni za delo!

Dokler drugi nergajo, bomo pa mi pridno delali in širili narodno radikalno stranko med vsemi sloji prebivalstva!

Novo mesto. Zaupni sestanek članov NRS v Novem mestu se je vršil v soboto 3. t. m. z razveseljivo udeležbo. Mnogi, ki so bili zadrti, so se opravičili. Predsednik g. dr. Viktor Gregorič je pozdravil navzoče in poudarjal važnost medsebojnega spoznavanja. Očrtal je razmerje Akcijskega odbora NRS do Štefanovića in Podbevška. Nato je poročal o predpripravih za predstoječe občinske volitve. Sklenilo se je, da krajevni odbor NRS sam določi strankine kandidate za občinski zastop.

Mariborski ORO.

Krajevni radikalni odbor: Trbovlje. Na radikalnem zborovanju v Trbovljah, ki se je vršilo dne 2. novembra 1923, se je ustanovil krajevni radikalni odbor za občino Trbovlje. V smislu strankinega statuta izvoljeni odbor se je konstituiral na sledeči način: Predsednik: Sitter Ignac, upravitelj bolniške blagajne; podpredsednik: Rozin-Toniše, klepar in posestnik; tajnik: Omerzu Karel, učitelj in posestnik; blagajnik: Potrata Ivan, strojnik; odborniki: Jaklič Vinko, delavec, Leskovar Ivan, strojnik, Petan Blaž, predelavec, Ranzinger Ignac, predelavec, Kolbezen Herman, uradnik. Pregledovalci računov: Ušeničnik Leopold, poduradnik, Bienelli I., poduradnik.

Širjenje NRS.

Naša stranka se vedno bolj širi v Sloveniji. Iz vseh strani nam prihajajo dopisi, v katerih se nas naprošajo za potrebna navodila in informacije za osnovevanje KRO. Samo po sebi se razume, da ne moremo odgovoriti tako hitro, kakor bi si želeli oni, ki se obračajo do nas. Vsi, ki do sedaj niso pripadali naši stranki, a ki bi želeli pristopiti k naši stranki ter prosijo pooblastilo ali pooveršitvo za organiziranje KRO, naj se obrnejo vsaj na dvojico naših pristašev, ki bodo za njih jamčili. Edino v takih slučajih se bomo ozirali na njihove prošnje.

Almanah „Pašić“.

Vsak zavedni radikal bi moral naročiti ta lepi almanah, ki je posvečen osnovevatelju in velikemu vodji stranke, našemu največjemu državniku, in patrijarhu slovenskih političarjev, ministrskemu predsedniku g. Nikoli P. Pašiću, ob priliki osemdesetletnice častnega življenja ter šestdesetletnice tako plodonosnega dela za obče dobro.

Almanah stane samo samo 15 Din, a obsega 15 tiskanih pol s preko 160 slikami ter z izvanredno lepo sliko dr. Pašića v barvah. Dolžnost vsakega radikalca je, da nabere vsaj po enega predplačnika za ta almanah ter da takoj obvesti g. Dušana Mil. Šiljački-ja, novinarja v Beogradu, a denar naj se pošlje na naslov: Zemaljska banka (za radikalni almanah) Beograd.

Radikalni

Vsak član naj si šteje v svojo sveto dolžnost moralno in materijalno podpirati strankino organizacijo v dosegu njenih vzvišenih ciljev. — Agitirajte za našo stvar, širite med svojimi tovariši, naš tisk! Vsak član bodi naročen na »Jutranje Novosti« ter naj pridno zasleduje navodila in objave stranke, katera prinaša »Radikalni Glasnik« odnosno »Jutranje Novosti« v posebni rubriki.

Izmedju redaka.

Novi orden

g. inž. K....cu.

Netko se vrlo veseli bezplatnoj reklamí »Glařiba« (prvašnje »Orjune«). Tome se on nije nadao... On je i pre znao da su braća Jyhoslovani dobri ljudi, ali da su tako dobri ipak nije znao...

— Sijajan je čovek taj inžinir K....c, — govori sam sobom taj gospodin i trlja ruke, — on pozna i svoje ljude uči Pismu Svetom...! — Jest, jest, — dobar, tri puta dobar je taj g. K....c!

..... i tad je kupio Pismo Sveto. Čita on, i čita iz te knjige Svete, iz koje Orjunaši ili Glařibaši crpe mudrost za svoj list...

Kad je pročitao evanglij Sv. Matenša i svih ostalih, i kad je došao do Apokalipse Sv. Jovana Bogoslova zapelo mu oko na jedno vidjenje Sv. Jovana. U onom strahu pred svim onim